

Een avondje gebedsgenezing in Leiden

C.N.M. Renckens

Op 6 maart 2008 was ik spreker en debattant op een symposium over gebedsgenezing te Leiden. Ik hoefde geen inleiding te houden, maar mocht reageren op een aantal stellingen en zou in debat gaan met een gelovig theoloog. Gebedsgenezing: wat wist ik daar eigenlijk van?

In de annalen van de Vereniging is genoeg te vinden over types als Ben Hoekendijk (1939), die als evangelist vele wondergenezingen bewerkstelligde en voortkwam uit de Stromen van Kracht-beweging van zijn vader. Zijn Opwekkingsbijeenkomsten trokken meer dan 50.000 bezoekers. Hij schreef meerdere boeken onder andere over twaalf joden die zich tot het christendom bekeerden. Hij nam in 1992 afstand van de club, misschien mede na berichten in de media over bordeelbezoek en ging zeezeilen en publiceren over watersport. Ook strandde zijn huwelijk. Recent geeft hij opnieuw blijk van zijn religieuze bevoegenheid, weer met boeken over Israël en Messiasbelijdende Joden.

Zeer bekend was ook Johan Maasbach (1918-1997), eerder kok op de Holland-Amerika lijn, maar in een droom opgeroepen om ook evangelist en gebedsgenezer te worden. Zijn Johan Maasbach Wereldzending werd rijk en kocht op vele plaatsten in ons land kerkgebouwen op om volgelingen te kunnen herbergen. In de jaren '90 raakte de evangelist in opspraak en viel een groot deel van de organisatie uit elkaar. Beschuldigende publicaties over de financiële huishouding en de beschuldigingen van voorgangers die de organisatie verlieten, genoteerd in een 'zwartboek', zorgden voor verwarring. Ook kwamen er uit deze hoek beschuldigingen van overspel tegen Maasbach, maar die zijn nooit bewezen. Naar al deze zaken werd door Justitie onderzoek gedaan. De uitslag staat volledig gepubliceerd in de autobiografie van de oudste van zijn acht kinderen, David Maasbach. De Officier van Justitie zag – na onderzoek – geen aanleiding tot nader optreden, noch op grond van het Wetboek van Strafrecht, noch op grond van het Burgerlijk Wetboek.

Uit Maasbachs coterie maakte zich in 1992 een medewerker los, die de oude meester zou gaan overvleugelen: Jan Zijlstra (1938). Deze organiseerde zijn eigen bijeenkomsten en week af van het stramien van Maasbach en trok steeds meer mensen.

Jan 'Halleluja' Zijlstra

Maasbach forceerde een breuk, naar verluidt wegens *jalousie de metier*. Zijlstra begon vanuit Leiderdorp met de opbouw van zijn imperium (zie ook *NTtdK* 1, 2008:14-16). Het gebouw van zijn Levensstroomgemeente te Leiderdorp dat in 2006 werd opgeleverd, kostte negen miljoen euro en kan 1500 bezoekers herbergen. Daar houdt hij tweemaal per maand zijn reddings- en genezingsdiensten. (In juni 2005 verscheen in dit blad een verslag van de teleurstellende ervaringen van een MS-patiënt met Zijlstra.) Hij werkte ook in België, Suriname en Indonesië, maar moet het sinds een hartinfarct in 2004 wat rustiger aan doen. Tot zijn grootste successen behoort de genezing van Janneke Vlot uit Breskensgraaf die hij in 2007 – na 17 jaar rolstoelafhankelijkheid – genas van haar posttraumatische dystrofie.

Andere bekende namen op dit gebied in ons land zijn natuurlijk Greet Hofmans (1894-1968), Gerard Croiset (1909-1980) en Jomanda (1948),

Zijlstra's kudde

die door Croiset werd geïnspireerd en die overigens binnenkort voor de rechter zal verschijnen op verdenking van medeaansprakelijkheid voor de voortijdige dood van Sylvia Millecam. Op kleine schaal worden vooral in Limburg aanhangers gevonden van de Bruno Groning sekte, waar behalve de verspreiding van de gebruikelijke evangelische propaganda ook veel wordt genezen. Allerlei kwalen worden genoemd, maar in een der laatste folders wordt vooral gewag gemaakt van genezing van drugsverslaving.

Ook binnen de soefi-sekte – met aanhangers tot in de hoogste kringen – worden genezingsdiensten gehouden en de officiële r.k. kerk heeft natuurlijk eveneens een rijke geschiedenis op dit gebied. De atheïst Richard Dawkins gaf in zijn *The God Delusion* een nuttige referentie op het internet: www.catholic-forum.com/saints/indexsnt.htm. Men kan daar wel 5120 heiligen vinden met hun aandachtsgebieden en specialisaties. Ook kan per ziekte worden gezocht tot welke heilige men zich gelieve te wenden.

Tenslotte was ik redelijk op de hoogte van de veelal gefraudeerde of negatief uitgevallen wetenschappelijke trials waarin het effect van gebedsgenezing was onderzocht in dubbelblinde trials, zoals bij hartinfarcten of bij IVF. Daar was weinig uitgekomen en zelfs theologen distantieerden zich ervan. Bij de IVF-studie (naar 'intercessory prayer') trok een der auteurs zich terug na alle ophef, een werd gearresteerd wegens oplichting en de derde, Cha, weigert toe te geven dat zijn studie nooit heeft plaatsgevonden, zoals velen nu veronderstellen. Kortom ik moest mij toch wel staande kunnen houden in deze discussie en toog welgemoed naar Leiden.

The Navigators • De avond was georganiseerd door de studentenvereniging voor Bijbelstudie *The Navigators* m.m.v. het studentenpastoraat en de faculteitsvereniging van psychologiestudenten. In een met meer dan 200 studenten en nog een aantal volwassenen goedgevulde kerk van de Gereformeerd Vrijgemaakte Gemeente aan de Herengracht trad ik in discussie met dr. Harmen de Vries, predikant te Amsterdam. Mijn opponent was in 2006 gepromoveerd bij de eerder beoogde spreker die op het laatste moment wegens ziekte afzegde: theoloog prof. Van der Kooi van de VU. De titel van De Vries' proefschrift was: 'Om heil en genezing te vinden. De dienst der genezing en zijn plaats in instellingen van gezondheidszorg.' Hij deed daarvoor o.a. onderzoek in een ziekenhuis in Zuid-Engeland, waar medici en predikanten al intensief 'multidisciplinair' samenwerken. Er werd aan de hand van een aantal stellingen

gediscussieerd en dat wij niet tot eenstemmigheid kwamen, dat verbaasde niemand. Als atheïst geloof ik natuurlijk helemaal niets van gebedsgenezing en de hysterische taferelen bij Jomanda, bij Amerikaanse tv-dominées en bij de plaatsvervanger van Maasbach op aarde, Jan Zijlstra, boezemen mij daarbij een diepe afkeer in. Van een academisch opgeleid predikant verwachtte ik ook een aanzienlijke scepsis tegen dat ongeregelde amateur-gekerk van die types, maar – anders dan VU-theologe Van Zaane die terecht van mening is dat gebedsgenezing niet van boerenbedrog is te onderscheiden – De Vries nam slechts weinig afstand van die standwerkers. Hij bleek een overtuigd gelover in wondergenezingen en kwam met concrete voorbeelden, die volgens hem medisch onverklaarbaar waren: een vrouw met posttraumatische dystrofie (PD) en een 20-jarig Schots meisje dat in 1912 na gebed van de tuberculose genas. Ik bracht hier tegen in dat er bij PD ook spectaculaire genezingen werden bereikt door de tandeloze Macedonische toverkolk Shinka, die tegenwoordig in Hoogeveen op handen wordt gedragen. Daar komt echt niets bovennatuurlijks aan te pas.

De Vries was weliswaar geen bewonderaar van de shows die Zijlstra c.s. opvoeren, want zij beloven teveel genezing aan mensen bij wie dat toch uitblijft, maar hij was er van overtuigd dat er ook bij Zijlstra wel 'dingen gebeuren'. Liever zag hij een meer gereguleerde vorm van handoplegging, die voorbehouden zou moeten blijven aan academisch opgeleide predikanten en dan omgeven met een aantal randvoorwaarden en kwaliteitscriteria. Zelf zal hij dat in zijn gemeente ook gaan introduceren. Bij zijn eerste voorzichtige pogingen had hij al effect gezien, want de mensen die zich tot hem wendden voelden duidelijk dat lichaamsgedeelten warmer werden na de handoplegging. Dat dat ook wordt gevoeld tijdens het paranormale magnetiseren, dat maakte op mijn opponent weinig indruk.

Op mijn uitnodiging om toch vooral te komen met empirisch vastgestelde genezingen, lieft in een vergelijkend onderzoek, reageerde hij afwijzend. Hij wilde geen onderzoek, maar zag meer heil in het goed documenteren en publiceren van onverklaarbare genezingen en beloofde het publiek daarmee ook te zullen komen. Daarmee kon ik wel genoegen nemen, maar of ze er zullen komen zal dus nog afgewacht moeten worden. De zaal, die grotendeels was gevuld met studenten psychologie en theologie en de leden van de *The Navigators*, worstelde duidelijk met het probleem en stelde goede vragen. Sommigen dachten dat placebo-effecten een grote rol zouden kunnen spelen en

een ander vroeg zich af of er in zo'n sceptisch gezelschap als de VtdK wel ruimte zou zijn voor religieus geloof.

In mijn laatste woorden bleef ik beklemtonen dat naar mijn mening alle wondergenezingen wel degelijk biologisch verklaarbaar zijn. De Vries eindigde met een emotionele verklaring van zijn geloof in een goede God. Helemaal overtuigend voor iedereen had mijn bijdrage toch niet geklonken, want een lief Christenmeisje

vroeg mij na afloop of ik – als ik dodelijk ziek zou zijn – zeker wist ook dan af te zullen zien van een poging tot gebedsgenezing. Ik moest haar teleurstellen, maar zij kon zich mijn nihilisme nauwelijks voorstellen. Dat was duidelijk van haar gezicht af te lezen. Het was beslist een leuke avond temidden van aardige mensen, nette calvinisten: ik wist overigens niet dat er daarvan nog zo veel waren. De Christenunie kan beslist nog een hele tijd vooruit. ●

● Kort ●

Informatie voor de bezoekers van de VtdK-website

Beëindiging reactiemogelijkheid

Bij de vernieuwing van onze website in 2007 hebben we de mogelijkheid geopend om rechtstreeks via de site te reageren op onze berichten en artikelen. In het verleden konden lezers al reageren via ons e-mailadres. Wij kregen veel zinvolle opmerkingen of vragen om advies en hulp. Het aantal onvermijdelijke scheldbrieven was betrekkelijk gering. Wij hoopten door de mogelijkheid van direct reageren via de site de communicatie met onze bezoekers te vergemakkelijken. Het blijkt nu echter dat de reactiepagina's grotendeels gevuld worden door een heel andere populatie dan wij gehoopt hadden. Het wemelt er van de scheldbrieven, niet gemotiveerde aantijgingen en verwijten. Het geheel lijkt nu meer op een vuilnisbelt dan op een plaats waar redelijk den-

kende mensen inhoudelijk communiceren. Wij hadden al langer twijfels of wij op deze manier wel door moesten gaan. Toen wij ook nog stootten op berichten waarin de privacy van mensen op kwaadaardige wijze werd geschonden, hebben wij besloten om de reactiemogelijkheid met onmiddellijke ingang te beëindigen. Het bestuur van de VtdK zal zich nog nader beraden over het toekomstig te volgen beleid. Inmiddels blijft de mogelijkheid om per email te reageren bestaan. Daarbij hanteren wij als vanouds de regels van de redacties van kwaliteitskranten: anonieme mails en scheldmails verdwijnen rechtstreeks in de prullenbak. Op inhoudelijke opmerkingen en vragen zullen we reageren. Als deze vragen van algemeen belang zijn, zullen we bovendien in onze rubriek *Actuele Vragen* publiceren als de inzender daarvoor toestemming geeft. ●

Namens de webredactie, *Rob Koene*